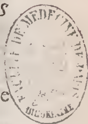
QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis sextâ Martii.

M. LUDOVICO LABBE', Doctore Medico, Præside.

An pejor vigiliarum, quam somni, excessus?

I.

MOTU & quiete servatur omne mixtum. Motu quidem, quod fluidis; quiete contra, quod solidis; quiete verò & motu, quod solidis simul & fluidis partibus constat. Quæ motus prærogativâ donantur, aliis longè præcellunt, at multò celeriùs occidunt, motu enim atteruntur omnia; ideo vivens brevì corruit, quia movetur; quod vitæ est expers, diu perstat integrum, quia quiescit, & in viventium genere corpora quæ majori cientur motu, eò brevioris sunt ævi, adeo ut simul nunquam cohæreant operis diuturnitas & motus, atque hic gradus sit ad ruinam: quæ sua tamen omnibus citior, tardior ve præstituta est, variisque acceleratur & sufflaminatur modis. Vis præfixum sibi quæque percurrant stadium? sine positis sibi legibus obtemperent; noli motus imperio subjicere quæ ex naturâ quiescunt; noli perpetuæ quieti addicere quæ à summo rerum opifice comparata sunt ad motum; quæ moveri & quiescere alternatim debent, fac illas opportunè, & uti decet, vices obtineant. Ut valeat, vigeatque, & diu duret corpus humanum, ne otio torpescat, ne labore dissolvatur. Motum amica quies temperet, quietem excipiat idoneus & tempestivus labor: atque ut quietis somnus, & laboris species quædam est vigilia, somni perinde ac vigiliæ mutua sit successio, nec somnus modum excedat, nec vigilia; utriusque enim, quamquam ad vitam maximè necessarii, excessus malus. dubitas hæresque utrius sit pejor? utriusque consectaria mala perpende, & inter se confer, pejorque censeatur ille, qui & ægrius curanda, & vitæ principiis magis infensa inducit.

II.

VIGILIA functionum animalium exercitatio est, somnus earumdem intermissio. Spirituum hic quiete, illa motu continetur. Hinc obrepit somnus ubi propter vigilias, laboresve, aut longos, aut ingentes spirituum penuria est, ac qui supersunt, fibris nerveis abundè inflandis impares, relictâ statione otiantur, atque ipsa cerebri moles, ductusque, per quos iter est, tum ad animam, tum ad sensuum organa, subsidunt. Desinit è contrario somnus, cum spiritus congruo refecti pabulo, & novâ accessione locupletati, pristinis sese motibus restituunt, nerveos funiculos tendunt, occlusos cerebri meatus permeant, expandunt-

que, & quoquo vèrsùm excurrunt. Mirum, quæ commoda, quot fructus afferat constans illa & moderata vigiliæ ac somni reciprocatio. Spiritus, caloremque excitat, & ad corporis ambitum diffundit Vigilia, articulos, partesque extremas firmat, alimentorum distributionem, & excrementorum, quæ necessariò ab illis extant, evacuationem promovet, appetitionem ciborum facit, sensus, motusque omnes voluntarios alacres & expeditos, mentem vegetam, perspicacem, & ad omnia paratissimam reddit; uno verbo novam quasi vitam, quæ agendi, sentiendique functionibus se prodit, cùm animo, tùm corpori inspirat. Vigiliæ succedens Somnus spirituum dispendia instaurat, nativum revocat, & reficit calorem, vires redintegrat, membrorum, sensuumque defatigationem tollit, partibus solidis ac præsertim articulis labore siccatis salutarem madorem immittit, aptam recreati corporis constitutionem tuetur & servat, viscera roborat, stomacho vigorem addit, concoctionem juvat, animi ægritudines oblivione delet, solicitudinumque perfugium ac medela quædam est, & humanæ pars melior vitæ. Sed quam facilè, quam sæpè hæc somni ac vigiliæ beneficia corrumpuntur! plus æquo si protrahatur somnus, si diuturnior, pertinaciorque sit vigilia, quot inde & quantæ ægrotandi occasiones, quot utrimque noxæ? ex vigiliâ tamen eò graviores & magis timendæ, quò ad principia, partesque, quibus vivimus, magis pertinent, minusque remediis cedunt.

III.

IMMODERATIORES vigiliæ calorem insitum, spiritusque omnes, & qui tùm caloris, tùm spirituum commune subjectum est, humorem primigenium, vitæque prædia absumunt, ventriculum lædunt, ejusque vires infringunt, unde cruditatum proventus, sanguinem accendunt, bilem exaggerant, corpus universum ac præprimis cerebrum inflammant, & exsiccant, variisque affectibus, quos viscerum, humorumve æstus, vel languor & marasmus corporis, vel spirituum seu tumultus, seu paupertas invehunt, causas & initia inevitabili consecutione præbent. Age nunc, quænam ab exuperante somno mala obtingunt? spiritus quidem offundit & obscurat, caloremque obtundit somnus; at eos dissipat exhauritque vigilia. Corpus ille ob superfluorum copiam, grave, languidum & ignavum; hæc ob necessariorum inopiam, imbecillum, impotens, & effœtum reddit. pituitosi, serosique humores longiore somno congeruntur; at gignuntur & acervantur biliosi & ichorosi, quoties vigilandi intemperantia est. Obstructionum ferax somnus; sed ferax etiam diutius continuata vigilia. Si plura his somni incommoda sunt, levia certè illa & in minimis ponenda. Hæc verò utrique vitio communia videri possunt, nec magis à somno, quam à vigiliâ proficisci. Quanta interim in iis differentia? Corpus quod ex vigiliâ & somno languet, ex hoc insuper molle & laxum, ex illâ durum siccumque evadit. Obstructiones pariens materia per somnum collecta, particulas aliquas adhucdum liquidas retinet, quas vigilia consumit, disperdit. Quidquid tandem cruditatum succrescit in corpore, id per somnum à spirituum calorisque impedimento, per vigiliam autem, ab eorum defectu & dissipatione procedit. Jam verò numquid majus à partium siccitate & duritie, quam à nimiâ mollitie & laxitate vitæ discrimen? Numquid à biliosis, quam à pituitosis excrementis plures, ab acribus & efferis, quam ab insipidis & ferè aqueis formidolosiores morbi? Numquid & graviores & diuturniores, qui à crassiori & penè indurato, quam qui à minùs spisso & tenaci, nonnihilque adhuc fluxili humore infarctus fiunt? Numquid citior certiorque ab exhaustis, quam ab obtusis, impeditisque calore & spiritu pernicies?

IV.

SED & ipsa somni & vigiliæ excedentis curatio rem declarat apertiùs, vixque ac ne vix quidem quæstioni locum relinquit. Revera, quæ adversùs immodicum somnum venire in usum præsidia solent, ea effectu ferè nunquam carent; carent autem sæpissimè, quæ contra vigilias adhibentur. Sic labor solitò vehementior, acrior animi contentio, cibus parcior, potus illi nostro hoc orbe & sæculo celebratissimi, quorum alterum Caffé, alterum Thé vocant, frictio durior, punctio & vellicatio asperior, vesicatoria, cucurbitulæ, scarificationes, ipsæ etiam casu contingentes, vel arte & de industriâ injectæ solicitudines & curæ, frequens aut valida purgatio, liquores acriusculi & spirituosi, sales volatiles Junioribus dicti vel olfacti, vel epoti, diuturniorem somnum abrumpunt, aut avertunt, ipsamque in eum propensionem nimiam efficaciter expugnant. Quin etiam si soporem ut plurimùm, quidni & paulò longiorem, profundioremque somnum, tàm vacuatis humoribus, à quibus infertur, quàm excitatis expeditisque spiritibus, fugent Emetica? Vigiliarum similiter multa quidem vulgò prædicari remedia consuêrunt, pax animi, quæ negotiorum curarumque & ægritudinum vacuitas est, corporis quies, musica & suavitas cantus, aquarum transcurrentium aut salientium susurrus, diæta refrigerans & humectans, amygdalata, avenacea, hordeata, & emulsionum species variæ, balneæ, lactis sed potissimum asinini, serique illius potus, ac demum quæcumque ex lactucâ, nymphæâ, similique virtute præditis herbis parantur decocta, frontalia, syrupi, aliaque id genus, quibus Ars Medica abundat, aut potius laborat. Addunt & venæ sectionem, quæ ut princeps & palmarium omnibus ferè in morbis remedium est, hîc quoque agmen ducit, & præmitti cæteris solet. Isthæc porrò omnia, quorum alia, nec penes vigilantem sunt, nec penes medentem; alia multum temporis, non parum apparatus, patientiæ plurimum requirunt, quo fructu, qua utilitate usurpantur? Illorum vires & Medici conatus omnes non rarò contumacior vigilia eludit, nunquam sat citò, interdum nunquam omninò conceptam expectationem explent.

V.

CUR in utroque excessu diversè adeò succedant remedia, si quæris, in promptu causa est; alterum segnior, alterum concitatior efficit spirituum motus. Hos verò præter modum agitatos & quoquo versum dissilientes cohibere, quàm tardos, segnesque exstimulare, difficilius. Quemadmodum enim torrentis aquæ per alveum, quem sibi jugi & diuturno cursu fecerunt, obviis quibusque disturbatis, disjectisque oppositis aggeribus, eò rapidiùs volvuntur, quò validiùs reprimere & sustinere decurrentes tentaveris; sic spiritus, per notos tritosque calles, & ductus, vi prioris impetus & consuetudinis, maximè si via pronior, patentiorve ac facilior sit, (ut esse in nimiopere vigilantibus constat) frustra plerumque obluctantibus vel potentissimis artis præsidiis discurrunt, nec coerceri se & in ordinem cogi, ubi certis assuevere motibus, patiuntur. Vigiliis conficiuntur & emarcescunt illi, quorum malè morata, exæstuantia, arefactaque viscera; sanguis acrior, subtiliorque, & nimiò plus fermentescens; cerebrum siccius fervidiusque; mens implicata negotiis, exesa curis, macerata angoribus. Quàm operosè porrò restitui, ubi perierunt, sua visceribus integritas, sua cerebro temperies, sua sanguini dulcedo, consistentia, naturalis & legitima fermentatio, sua denique menti tranquillitas possunt? Quæ tamen omnia nisi præstiteris, operam si non omnem, magnâ saltem ex parte perdis. Adeò multa sunt, quæ, ut optatus accedat nimiæ

vigiliæ modus, unà concurrant, conſpirentque neceſſe eſt. Nec ſpem uno in Opio, ceu in ſacrâ anchorâ reponas. Anceps, incertum, & fallax remedium eſt & periculi plenum. Unde in illius uſu, ne vertatur in abuſum, quæ non cautiones, quæ non animadverſiones habendæ? Somnum pro Medentis nutu & arbitrio etiamſi conciliet, (quem non conciliat interdum) tempeſtivè & quâ copiâ aſſolet, ingeſtum, ligatis, impeditis, congelatiſve, aut potius peremptis ſpiritibus, hunc tamen non ita multò poſt, iiſdem expeditis, ſolutiſve aut recreatis ſubſequitur non minùs contumax vigilia: quam, quoties à ſomno redit, ſi eadem arte compeſcas, cave ne ſenſus torpidi, hebeteſque fiant, fatiſcat memoria, ipſiuſque ingenii vis obtundatur. Vide præterea quibus, quo in morbo, quâ manu, & quando oggeratur; obeſis, gracilibus, frigidum temperamentum, & infirma nactis præcordia, malignis in affectibus, & partium interiorum inflammationibus nunquam non obeſt; à paſtu & pleno ſtomacho vomitum creat; viribus accifis, & largius aſſumptum noctem ferream & perpetuam ut plurimum accerſit. His ergo in caſibus opio adverſus vigilias interdictum; in licitis autem metus eſt ſemper, ne quæ in ſolos ſpiritus animales, quorum motu ſtat vigilia, vim exerere ſuam oporteret, eam in vitales quoque, à quibus pendent vitæ munia, diffundant narcotica corpuſcula, aut illis intactis, tota in hos ferantur. Utrumvis accidat, quanta clades? in altero, pro ſomno, corporis languor, ventriculi gravitas, ſpiratio difficilis & anheloſa, caloris & pulſus primum imminutio, & aliquantò poſt extinctio ſuccedunt: in altero, horum omnium terribili comitatu fatalis ſomnus infertur. Sed eſto, opii particulæ quaſi Medici præſcriptis obedirent, illique dicto obedientes eſſent, cerebri incolas ſpiritus tantum afficiant, aliis, qui cerebelli ſunt, pro juſſu parcant; illorum curſum moderentur, non ſiſtant; illæſo naturali motu, ſpontanei compeſcant impetum. quid inde? hocce præſidio ulterius & de novo imminens detrimentum præcavetur quidem, at jam factum non reſarcitur. Adde quod, quæ capitur ex declinatione futuræ jacturæ utilitas, brevis fluxaque eſt, & recurrente poſtea vigiliâ perit, recurrit autem, quandiu ſuis fovetur cauſis, quas opiata non delent. Præterea ſemel evacuatus is, à quo ſomnus eſt, humor, longiores parit inducias, & caveri, ne rurſus ſuccreſcat, facili negotio poteſt. Si quod ſuperſtes ab illius evacuatione fermentum eſt, iners illud & parum actuoſum, potentiſſimum contra & efficaciſſimum, quod vigiliarum author effectuſque eſt.

Ergo pejor vigiliarum, quam ſomni, exceſſus.

Aſſerebat Pariſiis MICHAEL SAUVALLE, Ebroicus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1692.

Apud Franciſcum Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.